

О. ХЕНРИ
ВЕРНИЯТ ПРИЯТЕЛ
ТЕЛЕМАХ

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1993

chitanka.info

Завърнал се от лов, аз чаках в градчето Лос Пиньос, Ню Мексико, влака, който отива на юг и вече имаше закъснение от един час. Седях на терасата на ресторантчето „Врѳх“ и обсъждах смисъла на живота с Телемах Хикс, собственик на ресторанта и на хотела към него.

Като отбелязах, че въпроси от личен характер не са изключени, попитах го що за животно е било това, което някога е обезобразило лявото му ухо. Тѳй като съм ловец, интересувах ме злощастията, които може да се случат на човека, трѳгнал да гони дивеч.

— Това ухо — каза Хикс — е реликва от едно истинско приятелство.

— Може би нещастен случай? — упорствах аз.

— Приятелството не може да бѳде нещастен случай — отсече Телемах и аз млъкнах. — Знам един-единствен случай на истинско приятелство — продължи той, — това са близките сърдечни отношения между едного от Кѳнетикѳт и една маймуна. Маймуната се катереше по палмите в Баранкила и хвърляше на човека кокосовите орехи. Той ги разполовяваше и правеше от тях чаши, които продаваше по два реала едната, а после си купуваше ром. Маймуната изпиваше кокосовото мляко. Тѳй като всеки беше доволен от своя дял в тая далавера, те си живееха като братя. Но когато става дума за човешки същества, приятелството е преходно явление, което подлежи на прекъсване без предупреждение.

Аз имах някога един приятел, който носеше заглавие Пейсли Фиш, и си въобразявах, че той е залепен за мене во век и веков. Рамо до рано цели седем години двамата добивахме руда, гледахме говеда, продавахме патентовани мазила, пасяхме овце, щракахме фотографии и други неща, опѳвахме телени огради и събирахме сини сливи. Мислех си, че нито човекоубийството, нито ласкателството, нито богатството, нито шашмата, нито пиенето могат да вбият клин между мене и Пейсли Фиш. Не можете си представи какви приятели бяхме. Приятелство ни свързваше в работата, но приятелските чувства преливаха в часовете на отмора и развлечения и ги подслаждаха. Наистина изживявахме дни на Дамон и ноци на Питий.

Едно лято ние с Пейсли, натѳкмени както си му е редѳт, прескачаме до Сан Андрес, ей тия планини, със цел едномесечно безделие и хайлазуване. Заседнахме тука, в Лос Пиньос, същинска

градина на покрива на света, където текат реки от кондензирано мляко и мед. Тогава тук имаше една-две улици, чист въздух, кокошки и една гостилница. Това ни стигаше.

Пристигаме ние вечерта, след вечеря, и решаваме да проверим какви ефикасности ще се намерят в гостилницата до железопътната линия. Сядаме и докато да отлепим с нож чиниите от червената мушама, дотичва вдовицата Джесъп с препечен хляб и пържен черен дроб.

Ама жена, ти казвам, и риба цаца може да вкара в грях. Беше възниска, но едричка и цялото ѝ същество сякаш излъчваше дух на доброжелателство. Червендалестите ѝ бузки говореха недвусмислено за кулинарни наклонности и жарък темперамент, а от усмивката ѝ би могъл да разцъфти кучи дрян през декември.

Вдовицата Джесъп ни надума какво ли не: за климата, за историята, за Тенисън, за сините сливи, за недостига на овнешко и накрая се интересува откъде сме.

— От Спринг Вали — казвам аз.

— Биг Спринг Вали — предъвка Пейсли заедно с картофите и шунката, с които е пълна устата му.

Това беше първият забелязан от мен признак, че на старото ни приятелство с Пейсли е сложен завинаги край. Той знаеше, че не мога да понасям бърбивците и въпреки това се намеси в разговора със своите междуметия и добавки към синтаксиса. Вярно, на картата пише Биг Спринг Вали; само че със собствените си уши бях чувал хиляди пъти самият Пейсли да казва Спринг Вали.

Без да продумахме повече, след вечерята излязохме навън и седнахме на железопътната линия. Толкова отдавна бяхме съдружници, че всеки от нас знаеше какво се върти в главата на другия.

— Надявам се, разбираш — казва Пейсли, — че съм решил да зачисля тази вдовица като неразделна част от моето наследство в неговата домашна, социална, юридическа и други форми дорде смъртта ни раздели.

— О, всичко е ясно — казвам аз, — прочетох го между редовете, въпреки че ти изрече само един ред. Предполагам, ти също разбираш, че предприемам крачка, която ще доведе до промяна на фамилното име на вдовицата, то ще стане Хикс, а на тебе оставям да пишеш до

вестника и да поискаш точна информация дали кумът трябва да носи камелия, в бутониерата и чорапи без шев.

— В твоята програма има някои пропуски — казва Пейсли и дъвче треска от траверса. — Ако това беше секуларна работа, бих ти отстъпил почти във всяко отношение, ама не е така.

— Женската усмивка — продължава Пейсли — е като въртопа при Сцилия и Харбалия, в който често попада и се разбива на трески здравият кораб, наречен „Приятелство“. Както и досега, аз съм готов да те избавя от мечка — казва Пейсли, — да ти стана гарант на полицата, да те разтривам с поделдок между плешките; но моето чувство за етикеция свършва до тук. В тази игра с мадам Джесъп всеки играе сам за себе си. Да не кажеш, че не съм те предупредил честно и почтено.

Тогава аз се съвещавам сам със себе си и предлагам следната резолюция и допълнения:

— Приятелството между мъже — казвам — е древна историческа добродетел, родена в дните, когато хората е трябвало да се бранят един друг от гущери с чудовищно дълги опашки и от летящи костенурки. Хората са запазили този навик до ден-днешен и се подпомагат, докато пиколото не им съобщи, че всички тия зверове вече са се изпогътали. Често съм чувал — казвам, — че една жена може да стане причина да се разтури приятелството между двама мъже. Защо трябва да става това? Ще ти кажа, Пейсли, първият поглед и препечените, филийки на госпожа Джесъп очевидно са предизвикали някаква вибрация в нашите сърца. Нека я оставим да избере по-добрия от двама ни. Аз ще играя с тебе открито, без всякакви задкулисни номера. Ще я задирям пред очите ти, така че ти ще имаш равни възможности. При такава уговорка, не виждам защо нашият параход на приятелството трябва да се капичне в споменатия от тебе медицински въртоп, независимо кой от нас ще излезе победител.

— Това се казва приятел! — възкликва Пейсли и ми стиска ръката. — Аз ще постъпя по същия начин. Ще ухажваме тази дама синонимно, без всякакви официалности и кръвопролития, обичайни в такива случаи. И ще си останем приятели; който и да печели или губи.

Откъм едната страна на гостилницата на госпожа Джесъп имаше пейка под сянката на няколко дървета, на която тя седаше да се поразхлади, след като нахранваше и отпращаше южния. Та на тази

пейка сядохме с Пейсли след вечеря, за да отдадем поне част от дължимото уважение на дамата на нашите две сърца. И постъпвахме толкова честно и внимателно, че ако единият дойдеше пръв, той чакаше другия, без да предприема никакви действия.

Първата вечер, когато госпожа Джесъп разбра за уговорката ни с Пейсли, аз се появих на пейката преди него. Това беше непосредствено след вечеря и госпожа Джесъп седеше там с нова розова рокля и в достатъчно добро състояние, за да може човек да се оправи с нея.

Аз седнах до вдовицата и направих някои спецификации относно одухотворената външност на природата, изразена в околния ландшафт и прилежащата му перспектива. Тази вечер създаваше настроение. Луната си вършеше работата в определената ѝ част от небосвода, дърветата хвърляха сенки на земята според законите на науката и природата, в хрусталаците се водеше голяма препирня между козодои, авлиги, зайци и други пернати горски насекоми. А горнякът свиреше сякаш на хармоничка в купчината консервни кутии от домати, изхвърлени край железопътната линия.

Усетих в лявата си страна някакво особено усещане — сякаш се надигаше тесто, оставено в нощви до огъня. Госпожа Джесъп се бе преместила по-близо до мене.

— Ах, господин Хикс — продума тя, — когато човек е сам на този свят, не се ли чувства още по-самотен в такава красива вечер?

Станах мигом от пейката.

— Извинете, мадам — казвам, — но преди да е дошъл Пейсли не мога да дам смислен отговор на такъв подвеждащ въпрос.

И веднага ѝ обясних, че с Пейсли сме стари приятели и ни свързват години на лишения, скитничество и съучастие и как сме се разбрали, когато ни излезе късмета, никой да не се ползува пред другия с предимства, каквито биха могли да възникнат от силни чувства и интимна близост. Госпожа Джесъп се замисли за малко, после избухна в смях, който отекна чак в гората.

След няколко минути пристига Пейсли, намазал косата си с бергамотово масло, сяда от другата страна на госпожа Джесъп и започва да каканиже една тъжна история: как през деветстотин и пета година в долината Санта Рита, по време на голямата суша, той и Лъмли Сплесканото се обзаложили на едно седло със сребърна украса кой ще одере повече умрели крави.

Още от самото начало на ухажването аз турих пранги на Пейсли Фиш и го вързах за кола. Всеки от нас си имаше своя система как да стигне до чувствителните места в женското сърце. Номерът на Пейсли беше да шашва мадамите с разкази за невероятни случаи или преживени лично от него, или прочетени във вестниците. Той е заимствал тази идея, струва ми се, от една Шекспирова пиеска, която съм гледал някога, казва се „Отело“. В нея се подвизава един чернокож, който примамва дъщерята на херцога, като забърква словесна салата от Райдър Хагард, Лу Докстейдър и доктор Паркърст. Само че този способ на ухажване става за сцената, извън нея не върви.

А ето и собствената ми рецепта как да се доведе жената до такова състояние, когато за нея може да се каже: по баща Джонс. Научете се как да поемате и да държите ръката ѝ и тя е ваша. Обаче това не е толкова лесно. Някои мъже хващат женската ръка по такъв начин, че сякаш искат да я изтръгнат от рамото и ти усещаш мирис на арника и чуваш как късат чаршафи за бинтове. Други поемат женската ръка като нажежена подкова и я държат далеч пред себе си като аптекар, който налива в шишенце сярна киселина. А повечето хващат ръката и я навират едва ли не в самия нос на дамата, без да ѝ дадат възможност да забрави, че шепата ѝ е просто продължение на ръката, която започва чак от рамото. Всички тези похвати за нищо не стават.

Аз ще ви кажа как трябва да се действа.

Виждали ли сте някога как човек се прокрадва в задния двор и вдига камък, за да го запрати по котарака, който клечи на оградата и го гледа. Човекът се прави, че няма нищо в ръката, че не забелязва котарака и че и котарака не го забелязва. Ето в това е цялата работа. Поемате ръката така, че действието ви да не направи впечатление на дамата. Не ѝ давайте да разбере, че тя знае, че вие имате и най-малка представа, че тя съзнава, че държите ръката ѝ. Ето това е правилото в моята тактика. А колкото до серенадите, военните действия и злополуките на Пейсли, той би могъл със същия успех да декламира разписанието на неделните влакове, които спират в Оушън Гроув, щат Ню Джързи.

Една вечер, когато изпреварих Пейсли на пейката с лула тютюн и моето приятелство за миг се нуждаеше от субсидия, питам госпожа Джесъп дали според нея буквата „Х“ не се пише по-лесно от „Д“. След

секунда главата ѝ сплеска олеандровия цвят, затъкнат в бутониерата ми, аз се наклоних към нея и... и нищо.

— Ако нямате нищо против — казвам аз и ставам, — ще изчакаме Пейсли и ще завършим в негово присъствие. Досега не съм извършил нещо непочтено спрямо нашето приятелство, та сега ли? Просто няма да е честно.

— Господин Хикс — казва госпожа Джесъп и ме гледа някак особено в тъмното, — ако нямаше една пречка, бих ви помолила да си обирате крушите и да не използвате повече прерогативите на моята къща.

— И каква е пречката, мадам? — питам аз.

— Вие сте толкова добър приятел, че не може да станете добър съпруг.

След пет минути Пейсли вече седи на определеното му място до госпожа Джесъп.

— През лятото на деветдесет и осма — подхвана той — в кръчмата „Синя светлина“ в Силвър Сити видях с очите си как Джим Бартоломю отхапа ухото на един китаец заради някаква карирана копринена риза, която... Какъв е този шум?

Аз бях възобновил заниманията с госпожа Джесъп точно откъдето ги бяхме прекъснали.

— Госпожо Джесъп — казвам ѝ, — аз обещах да станете госпожа Хикс. Ето ви още едно потвърждение.

Пейсли усуква крака около крака на пейката и нещо пуфти.

— Лем — казва, — приятели сме от седем години. Не можеш ли да целуваш госпожата малко по-тихо. Аз бих ти направил същата услуга.

— Добре — казвам, — може и по-тихо.

— Този китаец — продължава Пейсли — беше същият, който през пролетта на деветдесет и седма уби един човек на име Мълинз, понеже...

Тук Пейсли отново се прекъсна.

— Лем — казва той, — ако си истински приятел, няма да прегръщаш госпожа Джесъп толкова буйно. Цялата пейка се тресе. Нали ми обеща да ми оставиш равни възможности, стига да ги има?

— Уважаеми господине — обръща се госпожа Джесъп към Пейсли, — ако след двайсет и пет години се случите на празненството

по случай сребърната ни сватба с господин Хикс, ще може ли вашата тиква, която наричате глава, да проумее, че вие нямате нищо общо с тази работа? Търпях ви дълго, понеже сте приятел на господин Хикс, но струва ми се, време е да си сложите траур и да се оттеглите по-надалечко.

— Госпожо Джесъп — казвам аз, като се съобразявам с положението си на избраник, — господин Пейсли е мой приятел и аз му предложих да играем открито и при равни възможности, докато остане поне един шанс.

— Шанс! — възкликва тя. — Мигар той мисли, че има някакъв шанс? Надявам се, след всичко, което видя тази вечер, той ще разбере, че остава с празни ръце.

С една дума, месец по-късно ние с госпожа Джесъп се венчахме в методистката черква в Лос Пиньос и целият град се събра да гледа това представление.

Когато застанахме един до друг пред свещеника и той започна да гъгне своите обреди и почести, аз се оглеждам и не виждам Пейсли.

— Чакайте! — викам на свещеника. — Пейсли го няма.

Трябва да го изчакаме. Веднъж приятелство, завинаги приятелство, такъв е Телемах Хикс — казвам аз.

Госпожа Джесъп ме стрелна с поглед, обаче свещеникът прекрати своите заклинания съгласно инструкциите.

След няколко минути в черквата влита на галоп Пейсли и се мъчи да си закопчае ръкавела. Обяснява, че единственият галантериен магазин в града бил затворен по случай сватбата и тъй като нямало как да се снабди с колосана риза по свой вкус, разбил задното стъкло на магазина и се самообслужил. После Пейсли се строява от другата страна на булката и венчавката продължава. Все си мисля, че Пейсли е разчитал свещеникът да го венчае попогрешка за вдовицата — това като последен шанс.

След всички процедури седнахме на чай, на друсан кебап от антилопа и консервирани праскови, а после народът се разотиде лека-полека. Последен ми стисна ръка Пейсли и каза, че съм действал почтено и на равнище и той само може да се гордее с такъв приятел.

Свещеникът имаше малка къща с фасада към улицата и се гласеше да я дава под наем. Той ни остави да престоим в нея до сутрешния влак в десет и четирисет, с който заминавахме на сватбено

пътешествие до Ел Пасо. Жената на свещеника беше украсила цялата къща с бодлива зеленика и бръшлян и тя имаше много празничен вид.

Към десет същата вечер аз сядам пред вратата и си изувам обувката да ми се попроветрят краката, а госпожа Хикс прибира нещата в стаята. Скоро лампата вътре угасва, а аз седя и си припомням минали времена и събития. Изведнъж чувам гласа на госпожа Хикс:

— Няма ли да си лягаш, Лем?

— Добре де, идвам — стреснах се аз. — Рекох да почакам старата капия Пейсли, за да...

Но още недоизрекъл се — завърши Телемах Хикс, — някой сякаш простреля лявото ми ухо, и то с едрокалибрен. Нищо подобно, оказа се жесток удар с дървената дръжка на метлата, която госпожа Хикс държеше в ръцете си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.